

УДК 16:1|122 / 129

DOI <https://doi.org/10.30970/PPS.2024.52.9>

ФІЛОСОФСЬКА І МЕТАФІЛОСОФСЬКА ЛОГІКА

Ярослав Гнатюк

*Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника,
Факультет психології, кафедра філософії, соціології і релігієзнавства
вул. Шевченка, 57, 76000, м. Івано-Франківськ, Україна*

У статті здійснюється спроба концептуалізації філософської логіки у статусі метафілософської дисципліни. Філософська логіка інтерпретується як граматичний формалізм (числення) суб'єктно-предикативного типу. За аналогією із розрізненням філософії і метафілософії як початкового і наступного ієрархічних щаблів філософської теорії, виокремлюються два рівні філософського аналізу: філософська і метафілософська логіка. Філософська логіка подається як числення класів предикатів, значеннями яких слугують прямі дефінітивні специфікації, метафілософська логіка – як числення класів предикатів, значеннями яких слугують побічні дефінітивні специфікації. Аналізуються методологічні можливості застосування метафілософської логіки в історико-філософських дослідженнях. Вони ілюструються логіко-методологічними схемами проведення філософського аналізу філософської теорії.

Постулюється, що структура філософської теорії складена з мовного, поняттєвого (концептуального) і комунікативного каркасів. Філософський аналіз філософської теорії сфокусований передусім на комунікативному каркасі філософської теорії. Його вихідним принципом слугує єдність комунікативної системи метафілософської логіки і методології історико-філософської міжкультурної комунікації. Логічний аспект філософського аналізу філософської теорії представлений інформаційною взаємодією невідомої і відомої логічних культур, а методологічний аспект – інформаційною взаємодією досліджуваної і дослідницької філософських (філософсько-методологічних) культур. Зазначені способи логічної і методологічної комунікації утворюють комунікативний каркас філософської теорії. Він формується у процесі інформаційної взаємодії мовного і поняттєвого каркасів філософської теорії та слугує об'єктом дослідження філософського аналізу філософської теорії. Цей аналіз вивчає інформаційну взаємодію у логічній структурі речень мови філософської теорії, логічну і методологічну міжкультурну комунікацію у контексті мовної комунікації історико-філософського дискурсу.

Ключові слова: філософська логіка, метафілософська логіка, логіка комунікації логічних синтаксисів, методологія історико-філософської міжкультурної комунікації, філософський аналіз філософської теорії.

У сучасній українській філософській аналітиці головна увага зазвичай фокусується передусім не на філософських, а на математичних методах в логіці, зокрема не на філософській логіці як розділі метафілософії, а на філософській логіці як напрямі сучасної символічної логіки [див.: 1]. Такий стан речей спричинений не континентальною, а аналітичною філософією, її ідеями щодо математизації логіки і філософії. Унаслідок цього філософський стиль мислення редукується до математичного стилю, що певною мірою обмежує можливості гуманітарного розуму, його природномовне мислення. З математичної перспективи, філософська логіка розглядається не як теоретична, а як прикладна дисципліна, в якій застосовуються засоби сучасної символічної логіки (формалізовані мови, логічні числення, табличні методи) для обговорення і розв'язання філософських проблем [2, с. 164]. Тож результат розв'язання філософських проблем узалежнюється від ефективності дії

математичних методів у логіці (функціовальної мови, формалізації, аксіоматизації, редукції, алгоритмічного конструювання й інших), а не від власне філософських методів (засобів метафізики, діалектики, трансцендентальної філософії, феноменології, герменевтики тощо). Якщо застосування математичної логіки у математиці, квантової логіки у фізиці, нарративної логіки в історії, логіки дискурсу в лінгвістиці, логіки колективної дії в економіці загалом не викликає запитань чи заперечень, то вимога застосування тільки сучасної символічної логіки у дискурсі модерної філософії спонукає до запитань і роздумів. Засновком таких розмірковувань може слугувати спостереження Б. Мондіна, за яким «жодний філософ не писав своїх трактатів, вдаючись до символічної логіки» [3, с. 43]. Звичайно, швидше за все Б. Мондін під символічною логікою розумів мову опису, а не мову аналізу. Тим не менш і за таких обставин наведена теза виглядає занадто категорично. Можна погодитись із ним у тому, що мовою філософії слугує природна мова зі специфікованою семантикою (специфікованими термінами), а не формалізована мова сучасної символічної логіки. Водночас глибокий абстрактний аналіз філософських проблем неможливий без застосування засобів сучасної символічної логіки. Наведене підводить до спроби постановки проблеми побудови філософської логіки як метафілософської дисципліни. В історико-філософській перспективі можна виокремити низку філософів, які розробляли зазначену проблему. Аристотель у своїх текстах під збірною назвою «Метафізика» заклав основи метафізичної логіки. І. Кант у трактаті «Критика чистого розуму» виклав засади трансцендентальної логіки. Г. Гегель у працях «Наука логіки» («Велика логіка»), першій частині «Енциклопедії філософських наук. Наука логіки» («Мала логіка»), у «Філософській пропедевтиці», другому курсі для середнього класу гімназії, розділі «Логіка» («Популярна логіка») описав розвиток поняття у діалектичній логіці (більш точні її назви – «генетична логіка», «змістово-генетична логіка» або «неформально-генетична логіка»). Е. Гусерль у творі «Досвід і судження» провів генетичний аналіз логіки, дослідив генеалогію логічної теорії та розбудував феноменологічну логіку. Е. Ільєнков у праці «Діалектична логіка» детально розглянув методологію, історію і теорію діалектики як логіки і матеріалістичну версію її подальшої систематичної розробки. Завдяки працям Г. Фреге «Логіка в математиці», «Основи арифметики», «Запис понять» (буквально «Поняттепис», «Поняттеве письмо»), монографіям Б. Расела «Принципи математики», «Філософія логічного атомізму», «Вступ до математичної філософії» і статті К. Попера «Що таке діалектика?» попередні напрацювання у галузі філософської логіки були відкинуті й верх взяла математична логіка у філософії. Традиція дослідження філософської логіки як метафілософської дисципліни засобами філософських методів була перервана. Пропонована стаття має за мету ренесанс і реабілітацію цієї традиції, відновлення у правах філософської логіки континентальної філософії в концептуальному просторі філософської культури.

У концептуальному каркасі ієрархічно організованої філософської теорії виокремлюють два окремі шаблі: початковий і наступний. Початковий шабель посідає об'єктна філософська теорія, наступний – метафілософська теорія. Об'єктна філософська теорія вивчає світ філософських об'єктів (філософські принципи, поняття, категорії, екзистенціали, концепти, концепції, теорії тощо), метафілософська теорія – світ об'єктної філософської теорії. Відповідно до ієрархічних шаблів філософської теорії можна виокремити філософську і метафілософську логіку. Філософською логікою називається числення категорій, що задані у суб'єктно-предикативному мовленні прямими дефінітивними специфікаціями, а метафілософською логікою – числення категорій, що задані у суб'єктно-предикативному мовленні побічними дефінітивними специфікаціями. Під категоріями філософії розуміють максимально широкі за обсягом поняття (або універсальні поняття), що застосовуються до необмеженої кількості

предметів та тлумачать їх як класи предикатів. Вони інтерпретуються як унікальні логічні культури і співвідносяться із суб'єктивними і предикатними термінами, передусім їхніми обсягами. Сфера суб'єктивного терміна має назву невідомої логічної культури, що містить нове знання, а сфера предикатного терміна – відомої логічної культури, що містить усталене знання. Між суб'єктивним терміном як невідомою логічною культурою і предикатним терміном як відомою логічною культурою відбувається міжкультурна комунікація за допомогою засобів категоріального перекладу, як синтаксичних, так і семантичних. Вона характеризується логічним і методологічним аспектами. Логічний аспект міжкультурної комунікації полягає у перетворенні змісту суб'єкта на зміст предиката та зміні його значення. Методологічний аспект – у переписі установлених термінів логічного синтаксису тверджень досліджуваної методологічної культури новаторськими термінами логічного синтаксису тверджень дослідницької культури та удосконаленні вихідного логічного синтаксису, його модифікації. Логічний і методологічний аспекти поєднуються у логіко-методологічній міжкультурній комунікації та узагальнюється у дефінітивній специфікації. Вона відрізняється від явної дефініції. Явна дефініція заснована на двох категоріях: місця і тотожності. Ліва частина дефініції, що називається дефінієндумом і виражена суб'єктом дефінітивного твердження ототожнюється із правою частиною дефініції, що називається дефінієнсом і виражена предикатом дефінітивного твердження. При ототожненні, заданні відношення еквівалентності між дефінієндумом і дефінієнсом, дефінієндум залишається зафіксованим на місці суб'єктивного терміна, а дефінієнс – на місці предикатного терміна. Тож явна дефініція узалежнена від категорії місця. Дефінітивна ж специфікація заснована на трьох категоріях: місця, переходу і перетворення. Вона може бути побічною і прямою. Звідси побічні й прямі дефінітивно-специфікативні твердження. Беручи до уваги те, що філософія є предметом вивчення метафілософії, а філософська логіка об'єктом аналізу метафілософської логіки, спочатку буде розглянута побічна дефінітивна специфікація метафілософської логіки, потім пряма дефінітивна специфікація філософської логіки. У побічній дефінітивній специфікації, що складена із трьох прямих дефінітивних специфікацій, елементарна логіко-граматична форма як вихідна категорія спочатку перетворюється на стандартну пропозиційну функцію як першу похідну категорію, потім стандартна пропозиційна функція як перша похідна категорія перетворюється на модернізовану стандартну пропозиційну функцію як другу похідну категорію, і насамкінець, модернізована стандартна пропозиційна функція як друга похідна категорія перетворюється на модифіковану логіко-граматичну форму як третю похідну категорію. У елементарній логіко-граматичній формі суб'єктивний і предикатний терміни як її складники виражені загальними іменами. У стандартній пропозиційній функції аргумент, що замінив суб'єкт виражений одиничним іменем, а функція, що замінила предикат – загальним іменем. У модернізованій стандартній пропозиційній функції аргумент представлений філософською категорією, функція – логічною категорією. Вона у контексті формування синтаксису метафілософської логіки може набувати вигляду модернізованої стандартної пропозиційної функції суб'єктивного типу або модернізованої стандартної пропозиційної функції предикатного типу. У модернізованій стандартній пропозиційній функції суб'єктивного типу аргумент зафіксований чітко визначеною філософською категорією, функція – суб'єктом (простим). Відповідно у модернізованій стандартній пропозиційній функції предикатного типу аргумент також зафіксований чітко визначеною філософською категорією, а функція – предикатом (простим). Аргументи і функції модернізованих стандартних пропозиційних функцій суб'єктивного і предикатного типів виражені загальними, частковими й одиничними іменами. Модифікована логіко-граматична форма, як і її прототип – елементарна логіко-граматична форма, складена з двох частин – суб'єктивного і предикатного термінів. Тому у модифікованій логіко-граматичній формі наявні дві модернізовані стандартні пропозиційні функції. Внутрішня структура першої

з них містить фіксовані значення аргументу і функції, де аргументом слугує якась конкретна філософська категорія, а функцією – простий суб'єкт або суб'єкт елементарної логіко-граматичної форми. Звідси й назва першої модернізованої стандартної пропозиційної функції як частини модифікованої логіко-граматичної форми – складний суб'єкт. Внутрішня ж структура другої з них також містить фіксовані значення аргументу і функції, де знову ж таки аргументом слугує якась конкретна філософська категорія, а функцією – простий предикат або предикат елементарної логіко-граматичної форми. Звідси і назва другої модернізованої стандартної пропозиційної функції як частини модифікованої логіко-граматичної форми – складний предикат. Аргументи і функції модифікованої логіко-граматичної форми, як і аргументи і функції модернізованої стандартної пропозиційної функції, також виражені загальними, частковими й одиничними іменами. Відношення між складним суб'єктом і складним предикатом у модифікованій логіко-граматичній формі фіксується логіко-граматичною зв'язкою «е», що має значення функтора «перетворюється на». Послідовність синтаксичних перетворень у побічній дефінітивній специфікації можна схематично подати так: концептуальна структура елементарної логіко-граматичної форми «Суб'єкт є предикат» перетворюється на концептуальну структуру стандартної пропозиційної функції «Функція (аргумент)», концептуальна структура стандартної пропозиційної функції «Функція (аргумент)» – на концептуальну структуру модернізованої стандартної пропозиційної функції суб'єктного типу «Функція-суб'єкт (аргумент-категорія)» або концептуальну структуру модернізованої стандартної пропозиційної функції предикатного типу «Функція-предикат (аргумент-категорія)», концептуальні структури «Функція-суб'єкт (аргумент-категорія)» і «Функція-предикат (аргумент-категорія)» – на концептуальну структуру модифікованої логіко-граматичної форми «Функція-суб'єкт (аргумент-категорія) є (перетворюється на) Функція-предикат (аргумент-категорія)». Послідовність же семантичних перописів у побічній дефінітивній специфікації можна представити у такий спосіб: спочатку елементарний суб'єктно-предикативний синтаксис переописується стандартним пропозиційно-функціоювальним синтаксисом, потім стандартний пропозиційно-функціоювальний синтаксис – модернізованим стандартним пропозиційно-функціоювальним синтаксисом, згодом модернізований стандартний пропозиційно-функціоювальний синтаксис – модифікованим суб'єктно-предикативним синтаксисом. Переопис логічних синтаксисів супроводжується заміною головних термінів цих синтаксисів: простий суб'єкт і предикат елементарного суб'єктно-предикативного синтаксису замінюється аргументом і функцією стандартного пропозиційно-функціоювального синтаксису, аргумент і функція стандартного пропозиційно-функціоювального синтаксису – модифікованим аргументом і модифікованою функцією модернізованого стандартного пропозиційно-функціоювального синтаксису, модифіковані аргумент і функція модернізованого стандартного пропозиційно-функціоювального синтаксису – складним суб'єктом і складним предикатом модифікованого суб'єктно-предикативного синтаксису. У прямій дефінітивній специфікації певна філософська категорія з місця суб'єктного терміна переходить на місце предикатного терміна і перетворюється на ту філософську категорію, що займає його місце, змінюючи своє значення. Суб'єктний і предикатний терміни у прямій дефінітивній специфікації мають логіко-граматичні форми, що представлені субстанцією, якістю і кількістю як категоріями метафізики, загальним, особливим й одиничним як категоріями діалектики, інтенцією, феноменом й ейдосом як категоріями феноменології та виражені загальним, частковим чи одиничним іменами.

Історично першою систематично розробленою логічною теорією прямої дефінітивної специфікації вважається традиційна діалектична логіка І. Гегеля. Побудована на основі прямої дефінітивної специфікації традиційна діалектична логіка як числення загальних, часткових й одиничних імен має суттєві вади. Вона послуговується двома низками

категорій: низкою логічних категорій «суб'єкт – предикат» і низкою діалектичних категорій «загальне – особливе – одиничне», координація між якими ускладнена, а її ефективність зведена до мінімуму, що надзвичайно сповільнює рух діалектичних категорій і робить застосування діалектичного методу ресурсозатратним. Модифікацією прямої дефінітивної специфікації слугує побічна дефінітивна специфікація, яка мінімізує зазначені вади. У ній на підставі стандартної пропозиційної функції класичної логіки предикатів поєднуються дві розпоточені низки категорій прямої дефінітивної специфікації у єдиній низці категорій побічної дефінітивної специфікації, що представлена внутрішньою структурою складних суб'єктних і предикатних термінів (модернізованих стандартних пропозиційних функцій або модифікованих логіко-граматичних форм). Звідси наступні можливі концептуальні схеми тверджень модерної діалектичної логіки: $S(x) - P(z)$, де $S(x)$ – складний суб'єкт, у внутрішній структурі якого x – діалектична категорія «одиничне», S – простий суб'єкт, а $P(z)$ – складний предикат, у внутрішній структурі якого z – діалектична категорія «загальне», P – простий предикат; $S(y) - P(x)$, де $S(y)$ – складний суб'єкт, у внутрішній структурі якого y – діалектична категорія «особливе», S – простий суб'єкт, а $P(x)$ – складний предикат, у внутрішній структурі якого x – діалектична категорія «одиничне», P – простий предикат тощо. Отже, на базі прямої дефінітивної специфікації побудована філософська логіка, а на базі побічної дефінітивної специфікації – метафілософська логіка.

Метафілософська логіка є синтаксичною модифікацією і семантичним переписом філософської логіки. Філософську і метафілософську логіку можна перевизначити, беручи до уваги проведений аналіз філософських категорій. Враховуючи отримані унаслідок цього аналізу результати, філософською логікою можна назвати числення класів предикатів, що задані у суб'єктно-предикативному дискурсі прямими дефінітивними специфікаціями. Відповідно метафілософською логікою – числення класів предикатів, що задані у суб'єктно-предикативному дискурсі побічними дефінітивними специфікаціями. Філософську логіку також можна перевизначити через метафілософську логіку і на підставі метафілософської логіки як вищого щабля філософсько-логічної теорії проінтерпретувати філософську логіку як її нижчий щабель. Якщо побудова філософсько-логічної теорії йде від філософської логіки до метафілософської, то її виклад і вивчення, навпаки, – від метафілософської логіки до філософської. Тож дослідження філософської логіки постає зворотною стосовно її побудови перспективою думки.

Мова метафілософської логіки характеризується синтаксисом і семантикою. Синтаксис метафілософської логіки є модифікованим суб'єктно-предикативним синтаксисом, а її семантика – замінною семантикою філософських категорій. Модифікований суб'єктно-предикативний синтаксис формується засобами логіки комунікації логічних синтаксисів (або логіки міжкультурного комунікативного дискурсу, логіки комунікації історичних логік) у процесі комунікативної (інформаційної) взаємодії базового, альтернативного і комунікативного логічних синтаксисів. Під базовим логічним синтаксисом розуміється елементарний суб'єктно-предикативний синтаксис Аристотеля, під альтернативним логічним синтаксисом – стандартний пропозиційно-функціональний синтаксис Г. Фреге, а під комунікативним логічним синтаксисом – модифікований суб'єктно-предикативний синтаксис, що обґрунтовується автором цієї статті. Інформаційна взаємодія між базовим, альтернативним і комунікативним логічними синтаксисами як комунікантами здійснюється за допомогою медіатора – побічної дефінітивної специфікації модерного конверсивного дефінітивно-специфікативного синтаксису, розробленої знову ж таки автором цієї статті на базі прямої дефінітивної специфікації традиційного конверсивного дефінітивно-специфікативного синтаксису Г. Гегеля. У процесі формування модифікованого суб'єктно-предикативного

синтаксису відбувається переклад, перетворення і переопис головних термінів тверджень комунікуючих логічних синтаксисів. Базова концептуальна схема твердження елементарного суб'єктно-предикативного синтаксису Аристотеля має форму «Суб'єкт є предикат». Альтернативою елементарного суб'єктно-предикативного синтаксису слугує стандартний пропозиційно-функціовальний синтаксис Г. Фреге, твердження якого має форму «Функція (аргумент)», де суб'єкт базового логічного синтаксису перетворюється на аргумент альтернативного логічного синтаксису, а предикат – на функцію (пропозиційну). Інформаційна взаємодія між комунікантами – елементарним суб'єктно-предикативним і стандартним пропозиційно-функціовальним синтаксисами відбувається у контексті та на базі модифікованого суб'єктно-предикативного синтаксису за допомогою медіатора – побічного модернізованого конверсивного дефінітивно-специфікативного синтаксису. Концептуальна схема твердження модифікованого суб'єктно-предикативного синтаксису має форму «Функція-суб'єкт (аргумент-категорія) є Функція-предикат (аргумент-категорія)», де прості суб'єктні й предикатні терміни елементарного суб'єктно-предикатного синтаксису та стандартні пропозиційні функції пропозиційно-функціовального синтаксису утворюють внутрішню структуру його складних суб'єктних і предикатних термінів (модернізованих стандартних пропозиційних функцій). Засобами ж заміної семантики філософських категорій формуються філософські логіки. Якщо аргументні місця складних суб'єктних і предикатних термінів модифікованого суб'єктно-предикативного синтаксису заповнюють категорії метафізики, тоді постає модерна метафізична логіка (або функціовальна метафізика). Якщо ж аргументні місця складних суб'єктних і предикатних термінів модифікованого суб'єктно-предикативного синтаксису заповнюють категорії діалектики, тоді постає модерна діалектична логіка (або функціовальна діалектика). Насамкінець, якщо аргументні місця складних суб'єктних і предикатних термінів модифікованого суб'єктно-предикативного синтаксису заповнюють категорії феноменології, тоді постає модерна феноменологічна логіка (або функціовальна феноменологія).

Традиційна метафізична логіка Аристотеля є логічною теорією прямої дефінітивної специфікації категорій метафізики у твердженнях елементарної суб'єктно-предикативної структури. Вона виникла унаслідок метафізичної інтерпретації суб'єктних і предикатних термінів його формальної логіки. Тож між формальною і метафізичною логіками Аристотеля існує генетичний зв'язок. Формальна логіка Аристотеля побудована на двокатегоріальній онтології речей і властивостей. Під речами у ній розуміються системи властивостей. Речі мають певні властивості й вступають у відповідні відношення. Властивостями ж є характеристики, що не потребують для свого опису більше однієї речі. Двокатегоріальна онтологія речей і властивостей задає концептуальну схему тверджень формальної логіки Аристотеля. За нею суб'єкт (простий) співвідноситься із річчю, предикат (простий) – із властивістю. Тож формальну логіку Аристотеля більш точно називають атрибутивною логікою. Відповідно двокатегоріальна онтологія, але вже не речей і властивостей, а партикулярій та універсалій задає концептуальну схему тверджень традиційної метафізичної логіки Аристотеля. У концептуальній структурі метафізичних тверджень суб'єкт (простий) співвідноситься із партикулярією (індивідом), а предикат (простий) – із універсалією (видом чи родом). Твердження традиційної метафізичної логіки Аристотеля утворюється із тверджень його формальної логіки шляхом прямої дефінітивної специфікації їхніх суб'єктних і предикатних термінів. У результаті такої процедури простий суб'єкт набуває статусу партикулярії, а простий предикат – статусу універсалії. Метафізичне твердження традиційного типу складене із дефінітивно специфікованого простого суб'єкта і дефінітивно специфікованого простого предиката. Місце простого суб'єктного терміна посідає індивід

(індивідуальна субстанція), місце простого предикатного терміна – предикат із класу предикатів (категорій) субстанції, якості чи кількості. Звідси три типи тверджень традиційної метафізичної логіки: речово-сутнісне, речово-якісне і речово-кількісне. У речово-сутнісному твердженні традиційного типу місце дефінітивно специфікованого простого суб'єктного терміна посідає перша субстанція (окрема річ або окрема істота), а місце дефінітивно специфікованого простого предикатного терміна – друга субстанція (вид або рід як спільна властивість деякого класу предметів) [5, с. 50]. Його синтаксичну побудову схематично можна записати так: « $S^r / {}_s P$ », де верхній індекс простого суб'єкта (S^r) позначає його пряму дефінітивну специфікацію, унаслідок якої він набуває статусу індивіда (першої субстанції), а нижній індекс простого предиката (${}_s P$) – його пряму дефінітивну специфікацію, унаслідок якої він набуває статусу предиката (другої субстанції). Ця схема читається: «Перша субстанція і друга субстанція співвідносяться як простий суб'єкт і простий предикат». У речово-якісному твердженні традиційного типу місце дефінітивно специфікованого простого суб'єктного терміна посідає індивід (перша субстанція), а місце дефінітивно специфікованого простого предикатного терміна – якість (відмітна властивість деякого класу предметів). Його синтаксичну побудову схематично можна записати так: « $S^r / {}_a P$ », де верхній індекс простого суб'єкта (S^r) позначає його пряму дефінітивну специфікацію, унаслідок якої він набуває статусу індивіда (першої субстанції), а нижній індекс простого предиката (${}_a P$) – його пряму дефінітивну специфікацію, унаслідок якої він набуває статусу предиката якості. Ця схема читається: «Перша субстанція та якість співвідносяться як простий суб'єкт і простий предикат». У речово-кількісному твердженні традиційного типу місце дефінітивно специфікованого простого суб'єктного терміна посідає індивід (перша субстанція), а місце дефінітивно специфікованого простого предикатного терміна – кількість (уривчаста чи безперервна величина). Його синтаксичну побудову можна схематично записати так: « $S^r / {}_c P$ », де верхній індекс простого суб'єкта (S^r) позначає його пряму дефінітивну специфікацію, унаслідок якої він набуває статусу індивіда (першої субстанції), а нижній індекс простого предиката (${}_c P$) – його пряму дефінітивну специфікацію, унаслідок якої він набуває статусу предиката кількості. Ця схема читається: «Перша субстанція і кількість співвідносяться як простий суб'єкт і простий предикат».

Модифікацією традиційної метафізичної логіки слугує модерна метафізична логіка як функціоувальна метафізика. Функціоувальною метафізикою називається числення таких класів предикатів, як метафізичні категорії «субстанція», «якість» і «кількість» засобами побічної дефінітивної специфікації. Відповідно концептуальні схеми тверджень традиційної метафізичної логіки за такого підходу переописуються концептуальними схемами тверджень модерної метафізичної логіки. Унаслідок цього метафізичні твердження традиційного типу перетворюються на метафізичні твердження модерного типу. У речово-сутнісному твердженні модерного типу місця із фіксованими значеннями у внутрішній структурі дефінітивно специфікованого складного суб'єктного терміна посідають перша субстанція як аргумент-категорія і простий суб'єкт як функція-суб'єкт, а місця із фіксованими значеннями у внутрішній структурі дефінітивно специфікованого складного предикатного терміна – друга субстанція як аргумент-категорія і простий предикат як функція-предикат. Його синтаксичну побудову можна записати так: « $S(r) - P(s)$ », де складний суб'єкт ($S(r)$) перетворюється на складний предикат ($P(s)$). Ця схема читається: «Місце функції-суб'єкта у внутрішній структурі складного суб'єкта ($S(r)$) посідає простий суб'єкт (S), а місце аргумента-категорії – перша субстанція (r), місце функції-предиката у внутрішній структурі складного предиката ($P(s)$) посідає простий предикат (P), а місце аргумента-категорії – друга субстанція (s), отже, перша субстанція (r) є друга субстанція

(s), тобто перша субстанція як індивід перетворюється на певний вид або рід (другу субстанцію)». У речово-якісному твердженні модерного типу місця із фіксованими значеннями у внутрішній структурі дефінітивно специфікованого складного суб'єктного терміна посідають перша субстанція як аргумент-категорія і простий суб'єкт як функція-суб'єкт, а місця із фіксованими значеннями у внутрішній структурі дефінітивно специфікованого предикатного терміна – якість як аргумент-категорія і простий предикат як функція-предикат. Його синтаксичну побудову можна записати так: «S (r) – P (a)», де складний суб'єкт (S (r)) перетворюється на складний предикат (P (a)). Ця схема читається: «Місце функції-суб'єкта у внутрішній структурі складного суб'єкта (S (r)) посідає простий суб'єкт (S), а місце аргумента-категорії – перша субстанція (r), місце функції-предиката у внутрішній структурі складного предиката (P (a)) посідає простий предикат (P), а місце аргумента-категорії – якість (a), отже, перша субстанція (r) є якість (a), тобто перша субстанція (індивід) перетворюється на першу субстанцію (річ) із відповідною якістю». У речово-кількісному твердженні модерного типу місця із фіксованими значеннями у внутрішній структурі дефінітивно специфікованого складного суб'єктного терміна посідають перша субстанція як аргумент-категорія і простий суб'єкт як функція-суб'єкт, а місця із фіксованими значеннями у внутрішній структурі дефінітивно специфікованого предикатного терміна – кількість як аргумент-категорія і простий предикат як функція-предикат. Його синтаксичну побудову можна записати так: «S (r) – P (c)», де складний суб'єкт (S (r)) перетворюється на складний предикат (P (c)). Ця схема читається: «Місце функції-суб'єкта у внутрішній структурі складного суб'єкта (S (r)) посідає простий суб'єкт (S), а місце аргумента-категорії – перша субстанція (r), місце функції-предиката у внутрішній структурі складного предиката (P (a)) посідає простий предикат (P), а місце аргумента-категорії – кількість (c), отже, перша субстанція (r) є кількість (c), тобто перша субстанція (індивід) перетворюється на першу субстанцію (річ) із відповідною кількістю».

Традиційна діалектична логіка І. Гегеля є логічною теорією прямої дефінітивної специфікації категорій діалектики у твердженнях конверсивної дефінітивно-специфікативної структури. Тож у ній наявний збіг прямої дефінітивної специфікації як методу і теорії тверджень конверсивної дефінітивно-специфікативної структури як системи. Твердження конверсивної дефінітивно-специфікативної структури виникло унаслідок діалектичної конкретизації суб'єктних і предикатних термінів формальної логіки як загальних назв. Діалектичне твердження традиційного типу формується шляхом сходження від абстрактного (твердження елементарної суб'єктно-предикативної структури) до конкретного (твердження конверсивної дефінітивно-специфікативної структури) [6, с. 128]. У процесі сходження абстрактна концептуальна схема твердження формальної логіки – «Суб'єкт є предикат» перетворюється на конкретні концептуальні схеми тверджень традиційної діалектичної логіки – «Суб'єкт є одиничне, предикат є загальне», «Суб'єкт є загальне, предикат є особливе» тощо. Звідси три типи тверджень традиційної діалектичної логіки: одинично-загальне, загально-особливе й особливо-одиничне. В одинично-загальному твердженні традиційного типу місце дефінітивно специфікованого простого суб'єктного терміна посідає одиничне (елемент чи індивід як вираз основи), а місце дефінітивно специфікованого простого предикатного терміна – загальне (ціле чи рід як вираз тотожності). Його синтаксичну побудову схематично можна записати так: «S^x / _z P», де верхній індекс простого суб'єкта (S^x) позначає його пряму дефінітивну специфікацію, унаслідок якої він набуває статусу одиничного – «x» (елемента з погляду логіки буття або індивіда з погляду логіки поняття як вияву основи з погляду логіки сутності), а нижній індекс простого предиката (_z P) – його пряму дефінітивну специфікацію, унаслідок якої він набуває статусу

загального – «z» (цілого з погляду логіки буття або роду з погляду логіки поняття як вияву тотожності з погляду логіки сутності). Ця схема читається: «Одиничне і загальне співвідносяться як простий суб'єкт і простий предикат». У загально-особливому твердженні традиційного типу місце дефінітивно специфікованого простого суб'єктного терміна посідає загальне (ціле чи рід як вираз тотожності), а місце дефінітивно специфікованого простого предикатного терміна – особливе (частина чи вид як вираз розбіжності). Його синтаксичну побудову схематично можна записати так: « $S^z / {}_y P$ », де верхній індекс простого суб'єкта (S^z) позначає його пряму дефінітивну специфікацію, унаслідок якої він набуває статусу загального – «z» (цілого з погляду логіки буття або роду з погляду логіки поняття як вияву тотожності з погляду логіки сутності), а нижній індекс простого предиката (${}_y P$) – його пряму дефінітивну специфікацію, унаслідок якої він набуває статусу особливого – «y» (частини з погляду логіки буття або виду з погляду логіки поняття як вияву розбіжності з погляду логіки сутності). Ця схема читається: «Загальне й особливе співвідносяться як простий суб'єкт і простий предикат». В особливо-одиничному твердженні традиційного типу місце дефінітивно специфікованого простого суб'єктного терміна посідає особливе (частина чи вид як вираз розбіжності), а місце дефінітивно специфікованого простого предикатного терміна – одиничне (елемент чи індивід як вираз основи). Його синтаксичну побудову схематично можна записати так: « $S^y / {}_x P$ », де верхній індекс простого суб'єкта (S^y) позначає його пряму дефінітивну специфікацію, унаслідок якої він набуває статусу особливого – «y» (частини з погляду логіки буття або виду з погляду логіки поняття як вияву розбіжності з погляду логіки сутності), а нижній індекс простого предиката (${}_x P$) – його пряму дефінітивну специфікацію, унаслідок якої він набуває статусу одиничного – «x» (елемента з погляду логіки буття або індивіда з погляду логіки поняття як вияву основи з погляду логіки сутності). Ця схема читається: «Особливе й одиничне співвідносяться як простий суб'єкт і простий предикат».

Модифікацією традиційної діалектичної логіки постає модерна діалектична логіка як функціоувальна діалектика. Функціоувальною діалектикою називається числення таких класів предикатів, як діалектичні категорії «загальне», «особливе» й «одиничне» засобами побічної дефінітивної специфікації. Унаслідок заміни прямої дефінітивної специфікації традиційної діалектичної логіки побічною дефінітивною специфікацією модерної діалектичної логіки, концептуальні схеми діалектичних тверджень традиційного типу переопишуються концептуальними схемами діалектичних тверджень модерного типу. В одинично-загальному твердженні модерного типу місця із фіксованими значеннями у внутрішній структурі дефінітивно специфікованого складного суб'єктного терміна посідають одиничне як аргумент-категорія і простий суб'єкт як функція-суб'єкт, а місця із фіксованими значеннями у внутрішній структурі дефінітивно специфікованого предикатного терміна посідають загальне як аргумент-категорія і простий предикат як функція-предикат. Його синтаксичну побудову можна схематично записати так: « $S(x) - P(z)$ », де складний суб'єкт ($S(x)$) перетворюється на складний предикат ($P(z)$). Ця схема читається: «Місце функції-суб'єкта у внутрішній структурі складного суб'єкта ($S(x)$) посідає простий суб'єкт (S), а місце аргумента-категорії – одиничне (x), місце функції-предиката у внутрішній структурі складного предиката ($P(z)$) посідає простий предикат (P), а місце аргумента-категорії – загальне (z), отже, одиничне (x) є загальне (z), тобто одиничне перетворюється на загальне, набуває його статусу і значення». У загально-особливому твердженні модерного типу місця із фіксованими значеннями у внутрішній структурі дефінітивно специфікованого складного суб'єктного терміна посідають загальне як аргумент-категорія і простий суб'єкт як функція-суб'єкт, а місця із фіксованими значеннями у внутрішній структурі

дефінітивно специфікованого складного предикатного терміна посідають загальне як аргумент-категорія і простий предикат як функція-предикат. Його синтаксичну побудову можна схематично записати так: « $S(z) - P(y)$ », де складний суб'єкт ($S(z)$) перетворюється на складний предикат ($P(y)$). Ця схема читається: «Місце функції-суб'єкта у внутрішній структурі складного суб'єкта ($S(z)$) посідає простий суб'єкт (S), а місце аргумента-категорії – загальне (z), місце функції-предиката у внутрішній структурі складного предиката ($P(y)$) посідає простий предикат (P), а місце аргумента-категорії – особливе (y), отже, загальне (z) є особливе (y), тобто загальне перетворюється на особливе, набуває його статусу і значення». В особливо-одиночному твердженні модерного типу місця із фіксованими значеннями у внутрішній структурі дефінітивно специфікованого складного суб'єктного терміна посідають особливе як аргумент-категорія і простий суб'єкт як функція-суб'єкт, а місця із фіксованими значеннями у внутрішній структурі дефінітивно специфікованого складного предикатного терміна посідають одиночне як аргумент-категорія і простий предикат як функція-предикат. Його синтаксичну побудову можна схематично записати так: « $S(y) - P(x)$ », де складний суб'єкт ($S(y)$) перетворюється на складний предикат ($P(x)$). Ця схема читається: «Місце функції-суб'єкта у внутрішній структурі складного суб'єкта ($S(y)$) посідає простий суб'єкт (S), а місце аргумента-категорії – особливе (y), місце функції-предиката у внутрішній структурі складного предиката ($P(x)$) посідає простий предикат (P), а місце аргумента-категорії – одиночне (x), отже, особливе (y) є одиночне (x), тобто особливе перетворюється на одиночне, набуває його статусу і значення».

Традиційна феноменологічна логіка Е. Гусерля є логічною теорією прямої дефінітивної специфікації категорій феноменології у твердженнях інтенційно-модифікативної структури. Твердження інтенційно-модифікативної структури виникло унаслідок феноменологічної інтерпретації суб'єктних і предикатних термінів формальної логіки Аристотеля. Звідси скінчене і нескінчене явищно-сутнісні твердження традиційного типу. У скінченому явищно-сутнісному твердженні традиційного типу місце дефінітивно специфікованого суб'єктного терміна посідає феномен, а місце дефінітивно специфікованого предикатного терміна – скінчена (реестрована) множина ейдосів. Його синтаксичну побудову схематично можна записати так: « $S^f / {}_e P$ », де верхній індекс простого суб'єкта (S^f) позначає його пряму дефінітивну специфікацію, унаслідок якої він набуває статусу феномена (f), а нижній індекс простого предиката (${}_e P$) – його пряму дефінітивну специфікацію, унаслідок якої він набуває статусу ейдосу (e). Ця схема читається: «Феномен й ейдос співвідносяться як простий суб'єкт і простий предикат». Або подати іншою схемою: « $S^f / {}_{e_1} P_1 / {}_{e_2} P_2$ », де верхній індекс простого суб'єкта (S^f) позначає його пряму дефінітивну специфікацію, унаслідок якої він набуває статусу феномена (f), а нижній індекс першого простого предиката (${}_{e_1} P_1$) – його пряму дефінітивну специфікацію, унаслідок якого він набуває статусу першого ейдосу (e_1), відповідно нижній індекс другого простого предиката (${}_{e_2} P_2$) – його пряму дефінітивну специфікацію, унаслідок якої він набуває статусу другого ейдосу (e_2). У нескінченому явищно-сутнісному твердженні традиційного типу місце дефінітивно специфікованого суб'єктного терміна посідає феномен, а місце дефінітивно специфікованого предикатного терміна – нескінченна (нереестрована) множина ейдосів. Його синтаксичну побудову схематично можна записати так: « $S^f / {}_e P$ тощо», де верхній індекс простого суб'єкта (S^f) позначає його пряму дефінітивну специфікацію, унаслідок якої він набуває статусу феномена (f), а нижній індекс простого предиката (${}_e P$ тощо) – його пряму дефінітивну специфікацію, унаслідок якої він набуває статусу нереестрованої множини ейдосів (e тощо), який можна доповнити нескінченною множиною інших ейдосів (тощо). Ця схема читається: «Феномен й нереестрована множина ейдосів співвідносяться

як простий суб'єкт і нескінчена множина простих предикатів». Або подати іншою схемою: « $S^f /_{e_1} P_1 /_{e_2} P_2$ », де верхній індекс простого суб'єкта (S^f) позначає його пряму дефінітивну специфікацію, унаслідок якої він набуває статусу феномена (f), а нижній індекс першого простого предиката ($_{e_1} P_1$) – його пряму дефінітивну специфікацію, унаслідок якого він набуває статусу першого ейдосу (e_1), відповідно нижній індекс другого простого предиката ($_{e_2} P_2$ тощо) – його пряму дефінітивну специфікацію, унаслідок якої він набуває статусу другого ейдосу (e_2 тощо), який можна доповнити нескінченною множиною інших ейдосів, починаючи з третього ейдосу (e_3 тощо).

Модифікацією традиційної феноменологічної логіки слугує модерна феноменологічна логіка як функціювальна феноменологія. Функціювальною феноменологією називається числення таких класів предикатів, як феноменологічні категорії «інтенція», «феномен» й «ейдос» засобами побічної дефінітивної специфікації. Унаслідок заміни прямої дефінітивної специфікації традиційної феноменологічної логіки побічною дефінітивною специфікацією модерної феноменологічної логіки, концептуальні схеми скінчених і нескінчених явищно-сутнісних тверджень традиційного типу переописуються концептуальними схемами скінчених і нескінчених явищно-сутнісних тверджень модерного типу. У скінченому явищно-сутнісному твердженні модерного типу місця із фіксованими значеннями у внутрішній структурі дефінітивно специфікованого складного суб'єктного терміна посідають феномен як аргумент-категорія і простий суб'єкт як функція-суб'єкт, а місця із фіксованими значеннями у внутрішній структурі дефінітивно специфікованого складного предикатного терміна посідають ейдос як аргумент-категорія і простий предикат як функція-предикат. Його синтаксичну побудову можна схематично записати так: « $S(f) - P(e)$ », де складний суб'єкт ($S(f)$) перетворюється на складний предикат ($P(e)$). Ця схема читається: «Місце функції-суб'єкта у внутрішній структурі складного суб'єкта ($S(f)$) посідає простий суб'єкт (S), а місце аргумента-категорії – феномен (f), місце функції-предиката у внутрішній структурі складного предиката ($P(e)$) посідає простий предикат (P), а місце аргумента-категорії – ейдос (e), отже, феномен (f) є ейдос (e), тобто феномен перетворюється на ейдос на поверхні концептуального простору». Або подати іншою схемою: « $S(f) - P_1(e_1) - P_2(e_2)$ », де складний суб'єкт ($S(f)$) перетворюється на низку складних предикатів ($P_1(e_1) - P_2(e_2)$). Ця схема читається: «Місце функції-суб'єкта у внутрішній структурі складного суб'єкта ($S(f)$) посідає простий суб'єкт (S), а місце аргумента-категорії – феномен (f), місце низки функцій-предикатів у внутрішній структурі низки складних предикатів ($P_1(e_1) - P_2(e_2)$) посідає низка простих предикатів (P_1 і P_2), а місце низки аргументів-категорій – низка ейдосів (e_1 і e_2), отже, феномен (f) є ейдоси (e_1 і e_2), тобто феномен, інтенційно модифікуючись, перетворюється на низку ейдосів на поверхні концептуального простору». У нескінченому явищно-сутнісному твердженні модерного типу місця із фіксованими значеннями у внутрішній структурі дефінітивно специфікованого складного суб'єктного терміна посідають феномен як аргумент-категорія і простий суб'єкт як функція-суб'єкт, а місця із фіксованими значеннями у внутрішній структурі дефінітивно специфікованого складного предикатного терміна посідають нескінченна множина ейдосів як аргументи-категорії і низка простих предикатів як функцій-предикатів. Його синтаксичну побудову можна схематично записати так: « $S(f) - P(e)$ тощо», де складний суб'єкт ($S(f)$) перетворюється на низку складних предикатів ($P(e)$ тощо). Ця схема читається: «Місце функції-суб'єкта у внутрішній структурі складного суб'єкта ($S(f)$) посідає простий суб'єкт (S), а місце аргумента-категорії – феномен (f), місце нескінченої низки функцій-предикатів у внутрішній структурі складного предиката ($P(e)$ тощо) посідає нескінченна низка простих предикатів (P тощо), а місце нескінченої низки аргументів-категорій – нескінченна

низка ейдосів (е тощо), отже, феномен (f) є нескінчена низка ейдосів (е тощо), тобто феномен у процесі інтенційної модифікації перетворюється на нескінчену низку ейдосів на поверхні концептуального простору». Або подати іншою схемою: « $S(f) - P_1(e_1) - P_2(e_2)$ тощо», де складний суб'єкт ($S(f)$) перетворюється на нескінчену низку складних предикатів ($P_1(e_1) - P_2(e_2)$ тощо). Ця схема читається: «Місце функції-суб'єкта у внутрішній структурі складного суб'єкта ($S(f)$) посідає простий суб'єкт (S), а місце аргумента-категорії – феномен (f), місце нескінченної низки функцій-предикатів у внутрішній структурі нескінченної низки складних предикатів ($P_1(e_1) - P_2(e_2)$ тощо) посідає нескінченна низка простих предикатів (P_1, P_2 тощо), а місце низки аргументів-категорій – низка ейдосів (e_1 і e_2 тощо), отже, феномен (f) є нескінченна низка ейдосів (e_1 і e_2 тощо), тобто феномен у процесі інтенційної модифікації перетворюється на нескінчену низку ейдосів на поверхні концептуального простору».

Метафілософська логіка як розділ метафілософії, на підставі єдності зовнішнього і внутрішнього, історичного і логічного, історії філософії і систематичної філософії, метафілософії і філософії, поєднується з історією філософії як розділом метафілософії та утворює філософський аналіз філософської теорії – різновид сучасного історико-філософського аналізу, який розробляється автором цієї статті. Філософський аналіз філософської теорії – це філософський аналіз інформаційної взаємодії у логічній структурі речень мови філософської теорії, що складають її комунікативний каркас. Він заснований на принципі єдності методології історико-філософської міжкультурної комунікації і метафілософської логіки як комунікативної системи. Методологія історико-філософської міжкультурної комунікації переопишує речення мови досліджуваної філософської культури реченнями мови дослідницької філософської культури. Вона спирається на свою основу – метафілософську логіку, яка перетворює терміни мови досліджуваної філософської культури на терміни речень мови дослідницької філософської культури. Речення мови досліджуваної філософської теорії методології історико-філософської міжкультурної комунікації і невідомі складні суб'єктні терміни метафілософської логіки та речення мови дослідницької філософської теорії методології історико-філософської міжкультурної комунікації і відомі складні предикатні терміни метафілософської логіки є взаємозамінюваними термінами. Це означає, що при проведенні філософського аналізу філософської теорії вони розглядаються як концептуально еквівалентні. Тож метафілософська комунікативна логіка і методологія історико-філософської міжкультурної комунікації забезпечують категоріальний переклад мови досліджуваної філософської культури мовою дослідницької філософської культури. У метафілософській комунікативній логіці категоріальний переклад набуває статусу функтора «перетворюється на», а у методології історико-філософської міжкультурної комунікації – інтерпретанти «переописується терміном». Виявлення інформаційних взаємодій у комунікативному каркасі філософської теорії, основою якого слугують її мовний і поняттєвий каркаси, відбувається засобами категоріального перекладу, перенесення, переміщення, перетягування чи транспортування з однієї поняттєвої мови в іншу, синтаксичного перетворення і семантичного переопишу термінів та вписування їх в іншу інтерпретацію. Названі засоби постають методологічними інструментами філософського аналізу філософської теорії. Твердження метафілософської комунікативної логіки і методології історико-філософської міжкультурної комунікації як взаємозамінювані терміни історико-філософської рефлексії і мовлення мають наступні схеми: « $S(r)$ перетворюється на / переописується терміном $P(s)$ », « $S(r)$ перетворюється на / переописується терміном $P(a)$ », « $S(r)$ перетворюється на / переописується терміном $P(c)$ », « $S(x)$ перетворюється на / переописується терміном $P(z)$ », « $S(z)$ перетворюється на / переописується терміном

P (y)», «S (y) перетворюється на / переписується терміном P (x)», «S (f) перетворюється на / переписується терміном P (e)», «S (f) перетворюється на / переписується терміном P (e) тощо» й інші. Метою перетворення чи перепису є термінологічні зміни, заміна усталеного традиційного філософського словника новаторським модерним філософським словником, розширення концептуального простору філософської культури шляхом зростання обсягу філософського знання унаслідок творення нових філософських концептів.

Отже, метафілософська логіка як синтаксична модифікація і семантичний перепис філософської логіки, модернізовані філософські логіки як складники системи метафілософських дисциплін, що утворюють метафілософську логіку постають континентальним проєктом ренесансу традиційної філософської логіки. Він передбачає комунікативну взаємодію із аналітичним проєктом філософської логіки як розділом сучасної математичної (символічної) логіки. Метафілософська логіка визначає інформаційну взаємодію складних суб'єктних і предикатних термінів у твердженнях модифікованого суб'єктно-предикатного синтаксису і заміної семантики філософських категорій як єдиної логічної системи, забезпечуючи їхнє функціонування. Методологія ж історико-філософської міжкультурної комунікації забезпечує інформаційну взаємодію досліджуваної і дослідницької філософської культур, які співвідносяться зі сферами суб'єктних і предикатних термінів, але не збігаються з ними, оскільки містять не лише мову і логіку побудови філософської теорії, але і її концептуальний каркас. Таким чином формується логіка комунікації логічних синтаксисів як логічний базис метафілософської логіки. Логіка комунікації логічних синтаксисів постає інформаційною взаємодією логіки елементарного суб'єктно-предикативного синтаксису із логікою конверсивного дефінітивно-специфікативного синтаксису, логікою перспективного інтенційно-модифікативного синтаксису і логікою стандартного пропозиційно-функціонального синтаксису. Інформаційна взаємодія названих логічних синтаксисів слугує засобом формування модифікованого суб'єктно-предикативного синтаксису метафілософської логіки. Унаслідок синтезу метафілософської логіки як комунікативної системи із методологією історико-філософської міжкультурної комунікації формується філософський аналіз філософської теорії як різновид сучасного історико-філософського аналізу комунікативного каркасу філософських теорій і систем. Він відкриває нові теоретичні перспективи для логічного і методологічного функціонування історико-філософського дискурсу.

Список використаної літератури

1. Ішмуратов А. Т. Вступ до філософської логіки. Підручник для студентів та аспірантів гуманітарних спеціальностей вищих навчальних закладів. Київ, 1997. 350 с.
2. Логіка: словник-довідник. Авт.-уклад. М. Г. Тофтул. – Київ, 2012. 312 с.
3. Мондін Б. Логіка, семантика і гносеологія. Підручники систематичної філософії. Пер. з італ. Б. Завідняка. Жовква, 2017. 248 с.
4. Гнатюк Я. Аналітика філософських міркувань. Вісник Прикарпатського університету. Філософські і психологічні науки. 2015 Вип. 19. С. 48–54.
5. Гнатюк Я. С. Комунікативний потенціал культурної предикації. Івано-Франківськ, 2019. 304 с.

PHILOSOPHICAL AND METAPHILOSOPHICAL LOGIC**Yaroslav Hnatiuk***Vasyl Stefanyk Precarpathian National University,
Faculty of Psychology, Department of Philosophy, Sociology and Religious Studies
Shevchenko str., 57, 76000, Ivano-Frankivsk, Ukraine*

The article attempts to conceptualize philosophical logic as a metaphilosophical discipline. Philosophical logic is interpreted as a grammatical formalism (calculation) of the subject-predicative type. By analogy with the distinction between philosophy and metaphilosophy as the initial and subsequent hierarchical levels of philosophical theory, two levels of philosophical analysis are distinguished: philosophical and metaphilosophical logic. Philosophical logic is presented as the enumeration of classes of predicates, which values are direct definitive specifications, metaphilosophical logic – as the enumeration of classes of predicates, which values are indirect definitive specifications. The methodological possibilities of applying metaphilosophical logic in historical-philosophical researches are analyzed. They are illustrated by logical and methodological schemes for conducting philosophical analysis of philosophical theory.

It is postulated that the structure of philosophical theory consists of linguistic, conceptual (conceptual) and communicative frameworks. Philosophical analysis of philosophical theory is primarily focused on the communicative framework of philosophical theory. Its starting principle is the unity of the communicative system of metaphilosophical logic and the methodology of historical-philosophical intercultural communication. The logical aspect of the philosophical analysis of the philosophical theory is represented by the informational interaction of the unknown and known logical cultures, and the methodological aspect is represented by the informational interaction of the investigated and research philosophical (philosophical-methodological) cultures.

The specified methods of logical and methodological communication form the communicative framework of philosophical theory. It is formed in the process of informational interaction of linguistic and conceptual frameworks of philosophical theory and serves as an object of research for philosophical analysis of philosophical theory. This analysis studies informational interaction in the logical structure of sentences of the language of philosophical theory, logical and methodological intercultural communication in the context of linguistic communication of historical-philosophical discourse.

Key words: philosophical logic, metaphilosophical logic, logic of communication of logical syntaxes, methodology of historical-philosophical intercultural communication, philosophical analysis of philosophical theory.